

Paleontoloji

Mersin Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü araştırma ekibi bulgu yerinde.

Türkiye’de Bir İlk: Mersin’de bir Deniz İneği Fosili Bulundu!

Mersin ilinde bir kaya bloğu içinde rastlantısal olarak bulunan omurga parçalarının, Mersin Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü’nden bir ekip tarafından yapılan inceleme ve araştırmalar ışığında, bir deniz ineği türü olan *Metaxytherium medium*’a ait olduğu ortaya çıktı. Fosilin bulunduğu 2,5 tonluk kaya bloğu, Sandal Dağı’nın güneyindeki Karaisalı formasyonunda yer alıyor. Bu bölge, Miyosen dönemden (25 - 5 milyon yıl önce) kalma kireçtaşı kayalarından oluşmakta. Fosilde kaburga ve omur kemikleriyle ön yüzgeç parçaları çok iyi korunmuş durumda. Göğüs kafesi genişliği 86 cm, omurga uzunluğuyusa 82 cm. Baş ve kuyruk kısımlarıysa yok; nedeni, olasılıkla fosilleşme öncesi parçalanma-sürüklenme olayları. Yapılan yüzey araştırmasında bu parçalar bulunamamış olsa da, buluntunun 100 metre güneyinde bir başka bireye ait kaburga parçaları saptandı. Daha ayrıntılı araştırmalarla bulgu sayısının artacağı düşünülmekte. Ekibin yaptığı ilk araştırmalarda kabaca denizel memeli olarak tanımlanmış olan fosil kalıntısının fotoğrafları, ABD’deki Teksas Tech Üniversitesi’nde (ABD) omurgalı fosiller üzerine doktora çalışması yapan Murat Maga’ya gönderildi ve fosilin deniz inekleri grubundan *Metaxytherium medium* türüne ait olduğu bilgisine ulaşıldı.

Bu, fosilin Türkiye’de ilk bulunuşu. Dokuz Eylül Üniversitesi Doğa Tarihi Müzesi Müdürü Prof. Dr. Tanju Kaya da bu fosil bulgusunun Türkiye’de ilk olduğunu doğrulamış durumda ve Toros kuşağında farklı ihbarların değerlendirilmesiyle fosil sayısının artacağını belirtiyor.

Deniz ineği fosili, Türkiye’de ilk kez bulunması ve jeolojik geçmişteki coğrafya, iklim, yaşamsal ve ortamsal koşullarla, dünya ve ülkemizin jeoloji tarihi hakkında bilgiler vermenin ötesinde, toplumun da ilgisini çekecek büyüklük ve güzelliğe sahip.

Metaxytherium cinsi, memeliler sınıfının Sirenia takımına bağlı Dugongidae ailesi içinde yer alan “deniz inekleri” grubunun bir üyesi. Fosil bulgusunda 10 kaburga ve 10 omur sayıldı. Omurga yüksekliği 71 cm. Omur kemiği genişliği 7-12 cm, yüksekliği 5,5-8 cm arasında değişiyor. En geniş omurga yukarıdan aşağı 8., en dar omur 3., en kısa omur 7., en yüksek omurlar 4. ve 10.

Deniz ineği fosilinin kaburga ve omur kemikleri ile sol alt kesimde görülen yüzgeç parçaları.

Metaxytherium medium türünün İtalya’da sergilenen tam fosili.

omurlar. Kaburgaların uzunluğu yukarıdan aşağıya doğru 17 cm’den, 7. kaburgada 63 cm’ye kadar artıyor. Son kaburganın boyuysa 17 cm. Kaburga kemiklerinin ortalama kalınlığı 4 cm. *Metaxytherium medium* daha önce Fransa ve İtalya’da Geç Miyosen döneminden (11-5 milyon yıl önce) kalma kayalarda bulunmuştu. İtalya’daki fosil, bugüne kadar bulunanlar içinde bütünlük bakımından en iyi durumda olanı. Tür, Geç Pliyosen’de (5-3,5 milyon yıl önce) yok oldu. Yani bu türün günümüzde yaşayan örneği yok. Deniz ineklerinin (sirenianlar) günümüzde yaşayan 5 türü bulunuyor. Yaşam alanları, tropikal ve yarı tropikal deniz suları. 3-3,5 m uzunluğa ve 450-800 kg ağırlığa ulaşabiliyorlar. Ortalama ömürleri 60-70 yıl. Tüm yaşamlarını su içinde geçiriyor, deniz çimenleri ve yosunlarla besleniyorlar. Akciğer solunumu yapan bu canlılar su içinde 20 dakika kalabiliyor, ancak 5 dakikada bir su üstüne çıkıyorlar. Baş kısmına yakın palet benzeri iki yüzgeç ve yassı bir kuyruk yardımıyla hareket ediyorlar. Sakin ve zaman zaman sosyal davranışlar gösterebilen hayvanlar. Yunuslar gibi tıklama ve cıvıltı sesleri çıkararak birbirleriyle iletişim kuruyorlar. 15-20 bireyden oluşan aile grupları halinde ya da yalnız yaşıyorlar. Burun deliklerini su üstünde tutarak uyuyorlar.

Bulunan fosil *Metaxytherium*, günümüz denizlerinde yaşayan deniz inekleri (Sirenia) grubunun bir üyesi olan manate’ye benzer.

Prof. Dr. Nurdan İnan
Mersin Üniversitesi Jeoloji Müh. Bölümü